

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3534/2021. (XII. 22.) AB HATÁROZATA

alkotmányos követelmény megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítása iránti bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdéséből fakadóan – tekintettel a XV. cikk (5) bekezdésben és L cikkében foglalt államcélokra – a hitelszerződésből eredő kötelezettségeiknek eleget tenni nem tudó természetes személyek lakhatásának biztosításáról szóló 2011. évi CLXX. törvény 23. § *d)* pontjának alkalmazásakor alkotmányos követelmény, hogy a bérlővel saját háztartásában élő azon unoka, akiről a bérlő – mint nevelőszülő – nevelt gyermekeként hosszabb időn át ellenszolgáltatás nélkül gondoskodott, a „bérlővel még életében együtt lakó gyermek”-nek minősül.

2. Az Alkotmánybíróság a hitelszerződésből eredő kötelezettségeiknek eleget tenni nem tudó természetes személyek lakhatásának biztosításáról szóló 2011. évi CLXX. törvény 23. § *d)* pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására, megsemmisítésére, valamint alkalmazási tilalom kimondására irányuló bírói indítványt

elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] A Budai Központi Kerületi Bíróság az előtte folyamatban lévő eljárást felfüggesztette és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybírósághoz 2021. március 3-án érkezett bírói kezdeményezéssel élt a hitelszerződésből eredő kötelezettségeiknek eleget tenni nem tudó természetes személyek lakhatásának biztosításáról szóló 2011. évi CLXX. törvény (továbbiakban: NET törvény) 23. § *d)* pontja ellen, annak alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését, valamint a támadott jogszabály perbeli alkalmazhatóságának kizárását kérve.
- [2] Az indítványozó bíró előadta, hogy az előtte folyamatban lévő ügy előzményeként az I. rendű alperes a belterületi ingatlanban lakik születésétől kezdve a mai napig mint a lakás tulajdonosának a befogadott unokája, a befogadó tulajdonos gyermekének a gyermeke. Az I. rendű alperest szülője halála után a lakástulajdonos nagyszülő nevelte fel, majd ebbe a lakásba költözött az I. rendű alperes élettársa és az I. rendű alperes unokái is itt laknak. Az ingatlan tulajdonjogát a Magyar Állam nevében és javára a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. szerezte meg a tulajdonostól 2015. január 5-én létrejött adásvételi szerződéssel. A Magyar Állam képviselőjében eljáró Nemzeti Eszközkezelő Zrt. és a volt tulajdonos között lakásbérleti szerződés jött létre, mely szerződés melléklete szerint a perbeli I. rendű alperes és élettársa a bérlővel jogszerűen együtt lakó személyek. A határozott idejű lakásbérleti szerződés 2018. január 1-jén határozatlan időtartamúvá alakult. A lakásbérlő (volt lakástulajdonos, I. rendű alperes nagyszülője) 2018. március 19-én végintézkedés hátrahagyása nélkül elhunyt. A felperes Magyar Állam a bírói kezdeményezés alapjául szolgáló perben keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alpereseket arra, hogy az ingatlant ürítsék ki és bocsássák azt a felperes kizárólagos rendelkezésére azzal, hogy gondoskodjanak arról, hogy az alperesek jogán a lakásban lakó, valamint az általuk esetlegesen be-

- fogadott más személyek is hagyják el az ingatlant. A felperes álláspontja szerint a lakásbérleti jogviszony 2018. március 19-én a lakásbérlet halálával megszűnt, az alperesek az ingatlan birtoklására érvényes jogcímmel nem rendelkeznek. Az alperesek a kereset elutasítását kérték, mivel a bérleti szerződés melléklete szerint a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. hozzájárult ahhoz, hogy a bérlő a bérleménybe befogadja az alperest mint unokáját és élettársát. Álláspontjuk szerint joghézag áll fenn, mert a NET törvény szerint a gyermek folytathatná a lakásbérleti jogviszonyt, viszont a leszármazó (unoka), aki a szülő halála folytán törvényes örökös lenne, nem.
- [3] Az eljáró bíróság ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz, mivel álláspontja szerint a NET törvény 23. § d) pontja alaptörvény-ellenes.
- [4] A NET törvény esetében a jogalkotó akarata a túlélő családtagok lakhatásának védelme és a jogviszony folytatása volt, de a támadott törvényi rendelkezés nem rendelkezik arról a helyzetről, ha nem a gyermek, hanem a gyermek halála miatt az unoka lép be a jogviszonyba. Az eljáró bíróság szerint ez a szabály sérti az Alaptörvény L) cikk (3) bekezdését, valamint a XXII. cikkét. Az eljáró bíróság utalt arra is, hogy a támadott törvény, valamint a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Lakástörvény) között indokolatlan különbség van az állami és az önkormányzati lakásbérleti szerződések szabályozása között, mivel a Lakástörvény szabályai szerint az unoka jogosult lenne a lakásbérleti jogviszony folytatására. A bíróság indítványkiegészítésében utal arra is, hogy az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése azt az elvárást fogalmazza meg, hogy a jognak mindenkit egyenlő méltóságú személyként kell kezelnie. A kifogásolt szabályozás az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésébe is ütközik, mert a támadott jogszabály szempontjából azonos körbe tartozó jogalanyok, a leszármazók között indokolatlan különbséget tesz, amelynek nincs ésszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka. Az eljáró bíróság szerint a szabályozás az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését is sérti, mivel szükségtelenül és indokolatlanul csökkenti a lakásbérleti jog jogosultjainak körét.
- [5] Az Alkotmánybíróság eljárása során – szakmai álláspontjának kifejtése céljából – megkereste az igazságügyi minisztert és a pénzügyminisztert. A pénzügyminiszter helyett a tárgy szerint illetékes nemzeti vagydon kezelé- séért felelős tárca nélküli miniszter válaszolt.

II.

- [6] 1. Az Alaptörvénynek a bírói kezdeményezéssel érintett rendelkezései:

„Nemzeti Hitvallás Valljuk, hogy együttélésünk legfontosabb keretei a család és a nemzet, összetartozásunk alapvető értékei a hűség, a hit és a szeretet.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

[...]

(5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”

„XXII. cikk (1) Az állam jogi védelemben részesíti az otthont. Magyarország törekszik arra, hogy az emberhez méltó lakhatás feltételeit és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést mindenki számára biztosítsa.

(2) Az emberhez méltó lakhatás feltételeinek a megteremtését, továbbá a közterület közcélú használatának védelmét az állam és a helyi önkormányzatok azzal is segítik, hogy törekszenek valamennyi hajlék nélkül élő személy számára szállást biztosítani.

(3) Tilos az életvitelszerű közterületen tartózkodás.”

„L) cikk (3) A családok védelmét sarkalatos törvény szabályozza.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe

venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

[7] 2. A bírói kezdeményezésben felhívott NET törvény 23. § d) pontja:

„23. § A lakásbérleti szerződés létrejöttére, tartalmára és megszűnésére a Lakástörvény szabályait a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

[...]

d) a bérlő halála esetén a bérlővel annak életében együtt lakó házastársa vagy élettársa, a bérlő, illetve házastársa vagy élettársa családi pótlékra jogosító gyermeke, illetve a bérlővel még életében együtt lakó gyermeke, továbbá a zálogkötelezett, illetve a hiteladós a lakásbérleti jogot folytathatják,”

III.

- [8] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megvizsgálta, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e az Abtv. 25. és 52. §-ában írt formai és tartalmi feltételeknek {3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [15]–[24]; 3242/2017. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [7]; 3102/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [9] Az Abtv. 25. §-a értelmében a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezheti az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította.
- [10] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a] kérelem az Abtv. 52. §-ának (1) bekezdésében megkövetelt határozottságnak (*applicatio certa*) akkor felel meg, ha az (1b) bekezdésben felsorolt feltételeknek eleget tesz, így pontosan és egyértelműen megjelöli az indítvány indokait, az indítvány által támadott jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést, az Alaptörvény vagy nemzetközi szerződés megsértett rendelkezését. Az indítványnak indokolnia kell továbbá, hogy a sérelmezett jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével vagy a nemzetközi szerződéssel, továbbá kifejezett kérelmet kell tartalmaznia a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazása tilalmának kimondására. Nem alkalmas az indítvány az érdemi elbírálásra, ha félreérthetően jelöli meg az Alaptörvénynek azt a rendelkezését, amelyet sérülni vél {3175/2014. (VI. 18.) AB végzés, Indokolás [5]}, vagy pusztán megjelöli azt, de nem indokolja meg – nem tartalmaz részletes érvelést arra vonatkozóan –, hogy az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével miért ellentétes a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés [3136/2013. (VII. 2.) AB végzés, 3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, 3226/2013. (XII. 12.) AB végzés]. Az elégtelen indokolás miatt akadálya az érdemi elbírálásnak az is, ha a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés és az Alaptörvény megjelölt rendelkezése között nem állapítható meg összefüggés [3269/2012. (X. 4.) AB határozat, 12/2014. (IV. 10.) AB határozat, 3025/2014. (II. 17.) AB határozat, 37/2013. (XII. 5.) AB határozat, 3074/2013. (III. 14.) AB határozat] vagy az alkotmányjogi értelemben nem releváns [3009/2012. (VI. 21.) AB határozat].” {3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [19]} Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a kezdeményezés megjelöli a támadott jogszabályi rendelkezést. Az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseivel kapcsolatban az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy határozott kérelmet a bírói kezdeményezés az Alaptörvény L cikk (3) bekezdésével, a XXII. cikkével és a XIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatban nem tartalmaz. Az eljáró bíróság csupán megjelölte kezdeményezésében ezeket az alaptörvényi rendelkezéseket, de nem adott elő alkotmányjogilag értékelhető indokolást.
- [11] A kezdeményező bírói tanács intézkedett az eljárás felfüggesztése iránt, és az indítvány az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdés sérelmével kapcsolatban határozott kérelmet tartalmaz. Pontosan és egyértelműen megjelöli az indítvány indokait, a támadott jogszabályi rendelkezést, illetve az Alaptörvény megsértett rendelkezését. Az indítvány megindokolja, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésével, továbbá kifejezett kérelmet tartalmaz a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazási tilalom kimondására.
- [12] A NET törvényt az egyes vagyongazdálkodást és a nemzeti pénzügyi szolgáltatásokat érintő törvények módosításáról szóló 2020. évi LXXX. törvény 81. §-a hatályon kívül helyezte, azonban az indítványozó bíró előtt

folyamatban lévő ügyben az továbbra is alkalmazandó, ezért az Alkotmánybíróság eljárásának a támadott norma hatályon kívül helyezése a vizsgált esetben nem képezte akadályát az Abtv. 41. § (3) bekezdése alapján {lásd 3111/2021. (IV. 14.) AB határozat, Indokolás [22]; 23/2015. (VII. 7.) AB határozat, Indokolás [51]; 12/2014. (IV. 10.) AB határozat, Indokolás [10]}. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a Nemzeti Eszközkezelő Programban részt vevő természetes személyek otthoneremtésének biztosításáról szóló 2018. évi CIII. törvény 10. § d) pontja a támadott rendelkezéshez képest azonos tartalmú szabályozást tartalmaz.

IV.

- [13] A bírói kezdeményezés az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [14] 1. Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy a törvény előtt mindenki egyenlő. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése alapján Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés nélkül biztosítja. A hátrányos megkülönböztetés tilalma nem jelenti minden megkülönböztetés tilalmát, a tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok terén tett megkülönböztetésekre terjed ki. Személyek közötti, alaptörvényesértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon. „A megkülönböztetés pedig akkor alaptörvény-ellenes, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó [egymással összehasonlítható] jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. Rámutatott az Alkotmánybíróság arra is, hogy az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság jogával, és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagos mérlegelés szerint észszerű indoka, vagyis önkényes.” {Lásd összefoglalóan: 14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]; az Alaptörvény XV. cikke (1) és (2) bekezdésének ezt az értelmezését követte a 32/2015. (XI. 19.) AB határozat is, Indokolás [78]–[80] és [91]; és az 1/2018. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [14]}
- [15] Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az indítványozó által állított hátrányos megkülönböztetés a XV. cikk (1) vagy (2) bekezdése hatálya alá tartozik-e. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a kezdeményező bíróság nem jelölt meg olyan alapjogi kapcsolódást, amely a XV. cikk (2) bekezdés szerinti vizsgálat lefolytatását megalapozná. A kezdeményező bíróság a lakásbérleti jog folytatása kapcsán tett azon megkülönböztetés alaptörvény-ellenességét állította, amely sérti az Alaptörvényben foglalt államcélakat [Alaptörvény L) cikk (3) bekezdés, XXII. cikk]. Ebből következően az Alkotmánybíróság az indítvány ezen elemét annak tartalma szerint, az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése alapján bírálta el {hasonlóan például: 33/2019. (XI. 27.) AB határozat, Indokolás [72]}.
- [16] 2. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a diszkrimináció összehasonlítható – azonos csoportba tartozó – személyi körön belül állapítható meg. A hátrányos megkülönböztetésnek tehát homogén csoporton belül kell fennállnia. Nem lehet hátrányos megkülönböztetésről beszélni, ha a jogi szabályozás eltérő alanyi körre állapít meg eltérő rendelkezéseket {lásd az Alaptörvény hatálya alatt először: 42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [28]; 3313/2018. (X. 16.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [17] A bírói kezdeményezés szerint a NET törvényen belül a jogosulti körön belül a leszármazók kapcsán a jogalkotó nem szabályozta azt a helyzetet, ha nem a gyermek, hanem a gyermek gyermeke, unokája a leszármazó. Ezért a leszármazók között alaptörvény-ellenes különbség áll fenn. A szabályozás szempontjából azonos csoportot a NET törvény alapján azok a személyek jelentik, akik a bérlő halála esetén a lakásbérleti jogviszony folytatására jogosultak. Ezen személyi körön belül a NET törvényben meghatározott gyermekek (bérlő, illetve házastársa vagy élettársa családi pótlékra jogosító gyermeke, illetve a bérlővel még életében együtt lakó gyermeke) alkotnak homogén csoportot. A NET törvény preambuluma szerint az Otthonvédelmi Akcióterv keretében elfogadott NET törvény célja, hogy „a Magyar Állam az e törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén gondoskodik a szociálisan leginkább rászorult természetes személy hiteladós lakhatását biztosító lakóingatlan megvásárlásáról, ezt követően közreműködik abban, hogy a megvásárolt lakóingatlanban bérleti díj fizetése ellenében a hiteladós és a vele egy háztartásban élő személyek lakhatása továbbra is biztosított legyen” (NET törvény indokolása). A NET törvény általános céljaként rögzíti tehát nemcsak az adósok, hanem az egy háztartásban élő meghatározott személyi kör lakhatását. A NET törvény 23. § d) pontja jelöli meg a jogosulti

kört, melyek között a bérlővel még életében együtt lakó gyermekek is külön szerepelnek. A NET törvény ilyenek ismeri el a bérlő, illetve házastársa vagy élettársa családi pótlékra jogosító gyermekét, illetve a bérlővel még életében együtt lakó gyermekét [NET törvény 23. § d) pont]. A NET törvény tehát lehetőséget biztosít a lakásbérleti jogviszony folytatására, melyre a gyermekek meghatározott részét mint jogosulti kört nevesíti. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapítja, hogy a gyermekek a NET törvény szabályozásán belül homogén csoportba tartoznak.

- [18] 3. Az Alkotmánybíróságnak ezt követően azt kellett megvizsgálnia, hogy a homogén csoporton belül fennáll-e a különbségtétel {6/2019. (III. 30.) AB határozat, Indokolás [66]; 13/2020. (VI. 22.) AB határozat, Indokolás [38]}.
- [19] A lakásbérleti szerződések tekintetében a NET törvény a Lakástörvényhez képest speciális szabályt tartalmaz, mely szerint a bérlő halála esetén a bérlővel annak életében együtt lakó házastársa vagy élettársa, a bérlő, illetve házastársa vagy élettársa családi pótlékra jogosító gyermeke, illetve a bérlővel még életében együtt lakó gyermeke, továbbá a zálogkötelezett, illetve a hiteladós folytathatják a lakásbérleti jogot [NET törvény 23. § d) pont].
- [20] A lakásbérleti jog tekintetében tehát a NET törvény – a bírói kezdeményezéssel érintett ügyhöz kapcsolódóan – megjelöli az együtt lakó gyermeket. A vizsgált esetben alkotmányossági szempontból eldöntendő kérdés az, hogy fennáll-e különbség a bérlővel saját háztartásában élő azon unoka, akiről a bérlő – mint de facto nevelőszülő – nevelt gyermekeként hosszabb időn át ellenszolgáltatás nélkül gondoskodott és a „bérlővel még életében együtt lakó gyermek” között a lakásbérleti jog folytathatósága körében.
- [21] A NET törvény – ahogy az igazságügyi miniszter is rámutat – nem határozza meg azt, hogy kit tekint gyermeknek. A NET törvény a lakásbérleti szerződés kapcsán *lex specialis* a Lakástörvényhez képest. A NET törvény alapján a lakásbérleti jog folytatására a bérlővel még életében együtt lakó gyermek jogosult és értelmező rendelkezés hiányában a Lakástörvény fogalma irányadó mint *lex generalis*. A Lakástörvény 91/A. § 19. pontja alapján gyermek a vér szerinti, az örökbefogadott és nevelt gyermek. A nevelt gyermek meghatározására a Lakástörvény háttérjogszabálya, a Ptk. irányadó, melynek 4:199. § (2) bekezdéséből következően a nevelőszülő és a nevelt gyermek közötti jogi kapcsolat alapja, a saját háztartásban hosszabb időn át ellenszolgáltatás nélkül gondoskodás, valamint az, hogy a nevelőszülő és nevelt gyermek között nem áll fenn vér szerinti-, örökbefogadó- vagy mostoha-szülei kapcsolat.
- [22] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy a bírói kezdeményezéssel érintett kérdésben nem áll fenn homogén csoporton belüli különbségtétel a bérlővel saját háztartásában élő azon unoka, akiről a bérlő – mint nevelőszülő – nevelt gyermekeként hosszabb időn át ellenszolgáltatás nélkül gondoskodott és a „bérlővel még életében együtt lakó gyermek” között a lakásbérleti jog folytathatósága körében, mert a bérlővel még életében együtt lakó gyermek körébe beletartozik az az unoka, akiről a nagyszülő – mint nevelőszülő – hosszabb időn át ellenszolgáltatás nélkül gondoskodott. Ezért a XV. cikk (1) bekezdésére alapított bírói kezdeményezés nem megalapozott {19/2019. (VI. 18.) AB határozat, Indokolás [86]–[88]; 24/2019. (VII. 23.), Indokolás [76]}.
- [23] 4. Az Abtv. 46. § (3) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában határozattal megállapíthatja azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő, és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeknek a vizsgált jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie.
- [24] Ha a bírói gyakorlat önállóan nem találja meg azt az értelmezését a jogszabálynak, amely az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó értelmezési kötelezettségre is figyelemmel az Alaptörvénnyel összhangban van, de létezik ilyen értelmezés, akkor azt az Alkotmánybíróság a bíró által kezdeményezett eljárásban is kimondhatja alkotmányos követelményként.
- [25] A NET törvény a lakásbérleti jog folytatására jogosultak körénél a bérlővel még életében együtt lakó gyermekét megjelöli olyan jogosultnak, aki a bérleti jogviszony folytatására jogosult. A NET törvény olyan értelmezése áll összhangban az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése szerinti általános egyenlőségi klauzulával, amely figyelembe veszi, hogy a Nemzeti Hitvallás szerint együttélésünk legfontosabb keretei közé tartozik a család, amelyet az Alaptörvény L cikk (1) bekezdésébe és a XV. cikk (5) bekezdésébe foglaltak szerint Magyarország külön intézkedésekkel véd mint a nemzet fennmaradásának alapját. Emellett az Alaptörvény L cikk (3) bekezdése értelmében sarkalatos törvénynek minősülő, a családok védelméről szóló 2011. évi CXXI. törvény *preambuluma* külön is kiemeli, hogy a családok életében kitüntetett jelentőséggel bírnak a nemzedékeken átívelő – köztük a nagy-

szülők és az unokák közötti – kapcsolatok {lásd: 25/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [57]}. Másrésről az Alkotmánybíróságnak szükséges utalnia az Alaptörvény XXII. cikk (1) bekezdése foglalt azon államcélra, miszerint Magyarország törekszik arra, hogy az emberhez méltó lakhatás feltételeit mindenki számára biztosítsa. Ezen államcélokkal, a Nemzeti Hitvallással és az Alaptörvény 28. cikkébe foglalt jogalkalmazási kötelezettséggel a NET törvény olyan értelmezése áll összhangban, amely a bérlővel saját háztartásában élő azon unokát, akiről a bérlő – mint nevelőszülő – nevelt gyermekeként hosszabb időn át ellenszolgáltatás nélkül gondoskodott, a „bérlővel még életében együtt lakó gyermek”-nek minősíti a lakásbérleti jog folytatása szempontjából.

- [26] Ezen túlmenően az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az indítványozó bírő megállapításával ellentétben a Lakástörvény szabályai nem lennének alkalmazhatóak a NET törvény 23. § d) pontjának alaptörvény-ellenességének megállapítása, valamint megsemmisítése és alkalmazásának kizárásának esetén sem, ugyanis az indítványozó bírő által megjelölt Lakástörvény rendelkezése [Lakástörvény 32. § (2) bekezdés] kizárólag önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok esetében alkalmazható, az indítvány alapjául szolgáló ügyben az ingatlan tulajdonjogát a Magyar Állam nevében és javára a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. szerezte meg.
- [27] 5. Mindezen indokok alapján az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményt állapított meg és a bírói kezdeményezést elutasította.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Márki Zoltán
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

- [28] Nem támogatom a rendelkező részi alkotmányos követelményt, mert azt a határozat az Alaptörvényben nem szereplő „általános egyenlőségi jogra” alapozva hozza létre (lásd: Indokolás [23] és köv.). A határozat ezt a korábbi alkotmánybírói döntések által kiterjesztett értelmű törvény előtti egyenlőség tovább feszítésével

mondja ki, ám ez a demokratikus államhatalmi működés alapjait megtestesítő szabad törvényhozást korlátozza megengedhetetlen módon. Az Alaptörvény XV. cikkének (1) és (2) bekezdése csak az ember megváltoztathatatlanságát felsorolva tiltja meg a törvényhozónak a megkülönböztetést tartalmazó szabályozást, de a gyerek és az unoka közti különbségtevést ez nem érinti. Így az Alkotmánybíróság nem teheti meg, hogy továbbmenjen az Alaptörvény tilalmain, és maga hozzon létre törvényhozást és így a demokráciát korlátozó megkülönböztetési tilalmakat.

- [29] Az „általános egyenlőségi jogot” nem lehet elfogadni, mert az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdése a törvény előtti egyenlőség követelményét tartalmazza, és ez a történeti értelmezés szerint az 1700-as évek végén egyértelműen a származás és más emberi alaptulajdonságok szerinti megkülönböztetés tilalmaként jelent meg. Ennek megfelelően e diszkriminációtilalmat jelentő alaptörvényi rendelkezés úgy folytatódik a cikk (2) bekezdésében, hogy a törvény előtti egyenlőséget az ember alaptulajdonságait – faj, szín, nem, társadalmi származás stb. – felsorolva konkretizálja. Ezzel szemben a korábbi alkotmánybírósági többség még az 1990-es években úgy értelmezte a diszkriminációtilalmat, hogy minden jogalkotói megkülönböztetést bevont az alkotmánybírósági ellenőrzés alá, és ezt vette át a mostani többség olyan formában, hogy a törvény előtti egyenlőség tiszta történeti értelmétől eltekintve ezt mint „általános egyenlőségi jogot” fogja fel. Ezzel azonban két komoly probléma is keletkezett. Egyrészt ez a kiterjesztett felfogás a törvényhozói szabadságot túlzottan elvonja, és a demokratikus törvényhozó többséget nagymértékben az alkotmánybírók ellenőrzése alá helyezi, mely a demokrácia és a demokratikus jogállam alapjait kezdheti ki. Másrészt azonban ebben a kiterjesztett terjedelemben az alkotmánybíróknak nincs is zsinórmértékszerű mércéjük ahhoz, hogy az előttük támadott megkülönböztetések alaptörvény-ellenességére normatív válaszokat adjanak.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: III/521/2021.

